הַמִּתְעַנֶּה תַּעֲנִית חֲלוֹם בְּשַׁבָּת (לח) (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רפ״ח סָעִיף ד׳): ו (לט) [י]אֵין תַּעֲנִית צִבּוּר בְּבָבֶל לֵאָסֵר בִּמְלָאכָה וּלְהַפְסִיק מִבְּעוֹד יוֹם אֶלָּא תִּשְׁעָה בְּאָב בִּלְבַד, (מ) [כ]הִלְכָּךְ יָחִיד שֶׁקִּבֵּל עָלָיו תַּעֲנִית, לֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא תַּעֲנִית צִבּוּר קִבֵּל עָלָיו, וּמֻתָּר בְּכֻלָּן. [ל]וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה טוֹב לוֹמַר בִּשְׁעַת קַבָּלַת תַּעֲנִית, הֲרֵינִי בְּתַעֲנִית יָחִיד לְפָנֶיךָ מָחָר: ז כְּשֶׁאֵרַע יוֹם (מא) שֶׁמֵּת אָבִיו אוֹ אִמּוֹ בַּאֲדָר, וְהַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת, [מ]יִתְעַנֶּה (טז) [טז] בַּאֲדָר שֵׁנִי. הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּיִתְעַנֶּה בָּרִאשׁוֹן (מהרי״ל (סי׳ לא ג) ומהר״י מינץ (סי׳ ט)), אִם לֹא שֶׁמֵּת בִּשְׁנַת הָעִבּוּר בַּאֲדָר שֵׁנִי דְּאָז נוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת בַּשֵּׁנִי (תרומת הדשן סימן (רצ״ה) [רצ״ד]), וְכֵן הַמִּנְהָג לְהִתְעַנּוֹת בָּרִאשׁוֹן. (מב) מִיהוּ יֵשׁ מַחְמִירִין לְהִתְעַנּוֹת (יז) בִּשְׁנֵיהֶם (פסקי מהר״י (דינין והלכות סי׳ ה) בשם מהר״י מולין): ח [נ]אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת אֶלָּא (מג) בְּיוֹם מִיתַת אָבִיו, (מד) וְלֹא בְּיוֹם (יח) קְבוּרָה: ט [ס]אִם אֵרַע יוֹם מִיתַת אָבִיו בְּשַׁבָּת אוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, יִדְחֶה לְמָחָר. הַגָּהּ:

י מֵימְרָא דְּרַב יִרְמְיָה תַּעֲנִית י״א (ע״ב).
כ רַאֲבִיָּ״ה (סי׳ תתנד).
ל הַמָּרְדְּכַי (סי׳ תרכד) בְּשֵׁם רַאֲבִיָּ״ה (סי׳ תתנז).
מ תְּשׁוּבַת (מַהֲרִי״ל) [מהר״י ווייל] (דינין והלכות סי׳ ה) לְדַעְתּוֹ. נ אֲגֻדָּה (שבועות פ״ג סי׳ ט) מִדְּקָאָמַר שְׁמוּאֵל יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו שְׁבוּעוֹת כ׳ (ע״א).
ס מַהֲרִי״ק בְּשֹׁרֶשׁ ל״א.

בַּאֵר הֵיטֵב

ז (טז) **בַּאֲדָר.** מִי שֶׁמֵּת אָבִיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו וּלְשָׁנָה הַבָּאָה חֶשְׁוָן חָסֵר וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו אֵינוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד, צָרִיךְ עִיּוּן מָתַי יִתְעַנֶּה, אִם בְּכ״ט לְחֶשְׁוָן שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד לִפְנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו, דְּהָא לְעוֹלָם יוֹם שֵׁנִי עִקָּר שֶׁמּוֹנִים לַמּוֹעֲדוֹת מִשֵּׁנִי, אוֹ נֵימָא דְּעַל כָּל פָּנִים הָוֵי שֵׁם רֹאשׁ חֹדֶשׁ עָלָיו. וְנִרְאֶה לִי דְּאִם שָׁנָה רִאשׁוֹנָה הִיא חֲסֵרָה יִקְבַּע בְּכ״ט לְחֶשְׁוָן, דְּיוֹם ל׳ הוּא נִמְנֶה לְחֹדֶשׁ הֶעָבָר, אֲבָל כְּשֶׁשָּׁנָה רִאשׁוֹנָה הִיא גַּם כֵּן מְלֵאָה, אִם כֵּן צָרִיךְ לִקְבֹּעַ הַיּוֹם בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְלָכֵן אַף בַּשָּׁנִים הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם אַף שֶׁהֵם חֲסֵרִים יִקְבַּע בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, דְּהָוֵי לֵיהּ כְּמוֹ נֶדֶר דְּאָזְלִינַן אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. וְעַיֵּן טַ״ז סָעִיף קָטָן ד׳. וְעַיֵּן סִימָן נ״ה סָעִיף י׳. וְאִם מֵת בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר, יִתְעַנֶּה לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר רִאשׁוֹן וְלֹא בְּכ״ט בּוֹ, דִּלְעוֹלָם אֲדָר רִאשׁוֹן עוֹמֵד תַּחַת אֲדָר שֵׁנִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״כ): (יז) **בִּשְׁנֵיהֶם.** עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ת״ב בְּשַׁ״ךְ (ס״ק יא) וּבְטַ״ז (כאן סק״ג). וּבִכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּשֵׁם הָרַ״שׁ הַלֵּוִי סִימָן י״ו כָּתַב דְּיֵשׁ לְהִתְעַנּוֹת בְּרִאשׁוֹן. וּבְסֵפֶר חֲסִידִים סִימָן תשי״ב כָּתַב, אִם מֵת אָבִיו בַּאֲדָר רִאשׁוֹן, וְהָיָה מִתְעַנֶּה בְּשָׁנָה פְּשׁוּטָה בִּשְׁבָט וּבַאֲדָר, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם), וּלְכוּלֵּי עָלְמָא הָאֲבֵלִים אֵין צְרִיכִים לִיתֵּן לוֹ קַדִּישׁ אֶלָּא פַּעַם אַחַת. וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב הַמַּטֵּה מֹשֶׁה (סי׳ תשסח) בְּשֵׁם רַשַּׁ״ל מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו יִבְרֹר לוֹ יוֹם אֶחָד, אַךְ אַל יַסִּיג גְּבוּל לוֹמַר קַדִּישׁ: ח (יח) **קְבוּרָה.** וְכֵן הָאֲבֵלוּת לְעִנְיָן שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ נָמֵי מַתְחִיל מִיּוֹם הַמִּיתָה, דְּהַיְינוּ בְּאִם נִמְשְׁכָה הַקְּבוּרָה אֵיזֶה יָמִים מִן יוֹם הַמִּיתָה, אוֹ מִי שֶׁלֹּא שָׁמַע שֶׁמֵּת לוֹ מֵת עַד זְמָן הַרְבֵּה מִן הַמִּיתָה, אֵין צָרִיךְ לְהִתְאַבֵּל אֶלָּא עַד תַּשְׁלוּם הַשָּׁנָה מִיּוֹם הַמִּיתָה. עַיֵּן טַ״ז (סק״ד):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ז [טז] **בַּאֲדָר.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן פ״ג שֶׁתָּמַהּ עַל הַטַּ״ז (סק״ד), וְדַעְתּוֹ כֵּיוָן שֶׁהַטַּעַם שֶׁמִּתְעַנִּים מִשּׁוּם דְּרִיעַ מַזָּלוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְיָדוּעַ דְּעַל פִּי רֹב הַמּוֹלָד בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַלְּבוּשׁ (סי׳ תכז ס״א) וְהָרַמְבַּ״ם בְּהִלְכוֹת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ (פ״ח ה״ד) כו׳, נִמְצָא יוֹם שְׁלֹשִׁים הוּא מִקְצָת רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁבּוֹ הוּא הַמּוֹלָד, וְכֵיוָן שֶׁנִּתְרַע מַזָּלוֹ בְּיוֹם הַמּוֹלָד אוֹ סָמוּךְ לוֹ אוֹ אַחַר כָּךְ, אִם כֵּן אַף בַּשָּׁנָה הַבָּאָה שֶׁרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו יוֹם אֶחָד דְּהַיְנוּ יוֹם שְׁלֹשִׁים, עַל פִּי הָרֹב בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים הוּא מוֹלַד הַלְּבָנָה, יִהְיֶה לוֹ יָאר צַיְיט בְּיוֹם הַמּוֹלָד לְהַדְלִיק נֵר וְלוֹמַר קַדִּישׁ עַל אָבִיו. וְכֵן לְהִפּוּךְ, אִם בְּיוֹם הַמִּיתָה הָיָה רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו בְּיוֹם אֶחָד, וּבְשָׁנָה אַחֶרֶת הָיָה כִּסְלֵו שְׁנֵי יָמִים, יִהְיֶה לוֹ יָאר צַיְיט בְּיוֹם הַמּוֹלָד כְּמוֹ בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה, דִּפְסַק הַטַּ״ז תָּמוּהַּ, דְּאֵיךְ מְשַׁנֶּה מִיּוֹם שְׁלֹשִׁים יוֹם כ״ט, דְּאִם כֵּן כָּל מִי שֶׁהַיָּאר צַיְיט שֶׁלּוֹ בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה יַחֲזֹר לַאֲחוֹרָיו כו׳, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי סִימָן י׳ שֶׁמְּפַקְפֵּק בְּדִבְרֵי הַטַּ״ז וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״כ), וְדַעְתּוֹ כֵּיוָן שֶׁיּוֹם זֶה הוּא בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם רֹאשׁ חֹדֶשׁ, לְעוֹלָם נִקְבַּע בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְעַכְשָׁו נוֹהֲגִין כְּדִבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם בָּזֶה. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת גִּבְעַת שָׁאוּל סִימָן ע״ג בְּמֵת אָבִיו בִּשְׁנַת הָעִבּוּר בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שֵׁנִי שֶׁהוּא כ״ט לַאֲדָר רִאשׁוֹן, יִתְעַנֶּה בְּשָׁנָה פְּשׁוּטָה בְּכ״ט בַּאֲדָר וְלֹא בְּכ״ט שְׁבָט. וְהֵבִיא שָׁם מִדִּבְרֵי הַבַּ״ח סוֹף סִימָן ת״ב שֶׁתָּמַהּ בָּזֶה עַל מַה שֶּׁכָּתַב בְּסֵפֶר חֲסִידִים סִימָן תשי״ב מִשַּׁ״ס דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דַּף ט״ו (ע״א) דְּקָאָמַר הָלַךְ אַחַר הָרֹב שָׁנִים, עַיֵּן שָׁם, וְעוֹד כַּמָּה תְּשׁוּבוֹת בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ, וְיִתְבָּאֲרוּ בְּחֵלֶק יוֹרֶה דֵּעָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרפ״ה בַּלְּבוּשׁ (ס״א) וּבְאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם (סק״ז) מַה שֶּׁכָּתְבוּ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּבֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת, אֵין צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ [פְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יט)]: (לח) **וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רפ״ח סָעִיף ד׳.** שָׁם מְבֹאָר דִּין מֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ: ו (לט) **אֵין תַּעֲנִית צִבּוּר בְּבָבֶל.** וְהוּא הַדִּין בְּכָל חוּץ לָאָרֶץ, כִּדְמוּכָח לְקַמָּן סִימָן תקע״ה סָעִיף י׳: (מ) **הִלְכָּךְ יָחִיד שֶׁקִּבֵּל עָלָיו תַּעֲנִית לֹא חָיְשִׁינַן וְכוּ׳.** מִלָּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע דִּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִם קִבֵּל עָלָיו תַּעֲנִית סְתָם חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא תַּעֲנִית צִבּוּר קִבֵּל עָלָיו, וְצָרִיךְ לְהַפְסִיק מִבְּעוֹד יוֹם וְאָסוּר בִּמְלָאכָה. וְאוּלַי דִּכְהַיּוֹם שֶׁאֵין מָצוּי לְהִתְעַנּוֹת הַתַּעֲנִית צִבּוּר הַמְּבֹאָרִים לְקַמָּן בְּסִימָן תקע״ה סָעִיף ג׳, מִסְּתָמָא כַּוָּנָתוֹ אַסְּתָם תַּעֲנִית, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְעַיֵּן לְקַמָּן שָׁם סָעִיף י׳ (ס״ק כה) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּעִנְיָן זֶה: ז (מא) **שֶׁמֵּת אָבִיו אוֹ אִמּוֹ בַּאֲדָר וְהַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁבַּשָּׁנָה שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו לֹא הָיָה הַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת, וּבַשָּׁנִים הַבָּאִים אַחַר כָּךְ אִיתְרְמֵי שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת, דַּעַת הַמְּחַבֵּר דִּסְתָם אֲדָר הוּא אֲדָר שֵׁנִי, וְיֵשׁ אוֹמְרִים לְהֵפֶךְ, וְגַם יֵשׁ בְּעִנְיָנֵנוּ טַעַם דְּאֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת: (מב) **מִיהוּ יֵשׁ מַחְמִירִין לְהִתְעַנּוֹת בִּשְׁנֵיהֶם.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״כ) שֶׁמַּסִּיק דְּאִם קִבֵּל עָלָיו בְּנֶדֶר לְהִתְעַנּוֹת יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו אוֹ רַבּוֹ, מְחֻיָּב לְהִתְעַנּוֹת בִּשְׁנֵיהֶם, דְּכֵן הוּא הָעִקָּר לְדִינָא [וְכֵן כָּתַב הַגְּרָ״א]. אָכֵן אִם לֹא קִבֵּל עָלָיו בְּפֵרוּשׁ רַק מִצַּד מִנְהָגָא שֶׁמִּנְהָג לְהִתְעַנּוֹת יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ, אֵין צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג לְעוֹלָם אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנָּהַג בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה כְּשֶׁמִּתְרְמֵי לוֹ הַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת, דְּמֵעִקָּרָא אַדַּעְתָּא דְּהָכִי קִבֵּל עֲלֵיהּ. אָכֵן בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה גּוּפָא אִם בָּא לִמָּלֵךְ כֵּיצַד לַעֲשׂוֹת, הַנָּכוֹן לוֹמַר לוֹ (לח) שֶׁיִּתְעַנֶּה בִּשְׁנֵיהֶם. (אָכֵן אִם קָשֶׁה לוֹ לְהִתְעַנּוֹת בִּשְׁנֵיהֶם, נִרְאֶה שֶׁטּוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּבְרֹר לוֹ אֲדָר רִאשׁוֹן, דְּכֵן הוּא הַמִּנְהָג). אָכֵן הָאֲבֵלִים אֵין צְרִיכִין לִתֵּן לוֹ קַדִּישׁ אֶלָּא פַּעַם אַחַת, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה כָּתְבוּ בְּשֵׁם רַשַּׁ״ל מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ יִבְרֹר לוֹ יוֹם אֶחָד, אַךְ אַל יַסִּיג גְּבוּל אֲחֵרִים לוֹמַר קַדִּישׁ. אִם מֵת אָבִיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שֵׁנִי, יִתְעַנֶּה לְשָׁנָה הַבָּאָה שֶׁהָיְתָה שָׁנָה פְּשׁוּטָה בְּיוֹם א׳ דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר וְלֹא בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בּוֹ, דִּלְעוֹלָם אֲדָר שֶׁל שָׁנָה פְּשׁוּטָה עוֹמֵד תַּחַת אֲדָר שֵׁנִי שֶׁל שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת. וּמִי שֶׁמֵּת אָבִיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵיו וּלְשָׁנָה הַבָּאָה הָיָה חֶשְׁוָן חָסֵר וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵיו אֵינוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד, צָרִיךְ עִיּוּן מָתַי יִתְעַנֶּה, אִם בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה לְחֶשְׁוָן שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד לִפְנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵיו, דְּהָא לְעוֹלָם יוֹם שֵׁנִי עִקָּר שֶׁמּוֹנִין לַמּוֹעֲדוֹת מִשֵּׁנִי, וְאִם כֵּן הָיָה יוֹם פְּטִירַת אָבִיו יוֹם אַחֲרוֹן מִחֹדֶשׁ חֶשְׁוָן, וְגַם עַתָּה יִקְבַּע בְּיוֹם אַחֲרוֹן לְחֹדֶשׁ זֶה, אוֹ נֵימָא דְּעַל כָּל פָּנִים הָוֵי שֵׁם רֹאשׁ חֹדֶשׁ עָלָיו, וְלָכֵן יִקְבַּע יוֹם הַיָּארְצַיְיט עַתָּה גַּם כֵּן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ [וְלֹא לְהִתְעַנּוֹת בּוֹ, דְּהָא אֵין מִתְעַנִּין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כְּדִלְקַמֵּיהּ (ס״ט), אֶלָּא לְהַדְלִיק בּוֹ נֵר וְלוֹמַר קַדִּישׁ], וּמַסִּיק הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּאִם שָׁנָה רִאשׁוֹנָה לְמִיתַת אָבִיו הַשָּׁנָה הִיא חֲסֵרָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וְאִם כֵּן עֲדַיִן לֹא הֻקְבַּע הָעִנְיָן עָלָיו בְּנֶדֶר, יִקְבַּע הַיָּארְצַיְיט בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה לְחֹדֶשׁ חֶשְׁוָן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ הַטַּעַם, אֲבָל כְּשֶׁשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה הִיא גַּם כֵּן מְלֵאָה, אִם כֵּן צָרִיךְ לִקָּבַע הַיּוֹם בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְלָכֵן אַף בַּשָּׁנִים הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם אַף שֶׁהֵם חֲסֵרִים יִקְבַּע בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. (לט) וְיֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין דִּלְעוֹלָם יִקְבַּע בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. (מ) וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִין כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם: ח (מג) **בְּיוֹם מִיתַת אָבִיו.** דְּהַיְנוּ דְּאִם מֵת בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים לְאֵיזֶה חֹדֶשׁ, צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת בַּשָּׁנָה הַבָּאָה גַּם כֵּן בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים לְחֹדֶשׁ זֶה, וְאַף דְּאֵינוֹ אוֹתוֹ יוֹם שֶׁל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ: (מד) **וְלֹא בְּיוֹם קְבוּרָה.** וַאֲפִלּוּ (מא) בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהָאֲבֵלוּת שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ מַתְחֶלֶת מִיּוֹם הַקְּבוּרָה, אֲפִלּוּ הָכִי יָארְצַיְיט הוּא בְּיוֹם הַמִּיתָה, וְלֹא מִיבָּעֵי אִם יוֹם הַקְּבוּרָה הָיָה לְמָחֳרַת יוֹם הַמִּיתָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ז (לח) **וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם מֵת אָבִיו בַּאֲדָר רִאשׁוֹן אוֹ בְּשֵׁנִי,** יִתְעַנֶּה בְּשֵׁנִי, חֲדָא שֶׁהֲרֵי מוֹקְמִינַן הָאָדָם עַל חֶזְקָתוֹ וְאָמְרִינַן חַי הָיָה, וְעוֹד שֶׁהֲרֵי יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלְּעוֹלָם מִתְעַנִּין בְּשֵׁנִי [חַיֵּי אָדָם (כלל קלב סל״ז)]: (לט) תְּשׁוּבוֹת פָּנִים מְאִירוֹת (ח״ב סי׳ פג), וְהוּבָא בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ס״ק טז), וּבְסֵפֶר בִּגְדֵי יֶשַׁע (ד״ה ס״ק כ) גַּם כֵּן דַּעְתּוֹ נוֹטָה כֵּן: (מ) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (שם), וְכֵן הִסְכִּים בִּישׁוּעַת יַעֲקֹב (סק״ד): ח (מא) אַחֲרוֹנִים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תַּעֲנִית סִימָן תקסח

ע מהרי״ל בתשובה (סי׳ קיח). פ שם משמעונה שישראל יוצאין ידי חובת שמתה בנדרים ונדבות וכו׳ בפרק קמא דחגיגה (יז:).
צ רמב״ם בפרק א׳ (הי״ד).

וְאֵין נוֹהֲגִין כֵּן, אֶלָּא (מה) אֵין מִתְעַנִּין כְּלָל, (מו) וְכֵן בִּשְׁאָר יָמִים שֶׁאֵין בָּהֶם (יט) [יט] תַּחֲנוּן: ו ע**הַנּוֹדֵר לֵילֵךְ עַל קִבְרֵי צַדִּיקִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְנִתְעַכֵּב יָמִים רַבִּים, וְאַחַר כָּךְ אֵרַע שֶׁהִשְׁכִּירוּהוּ לָלֶכֶת שָׁם,** (מז) **דַּי** (כ) [כ] **בַּהֲלִיכָה זוֹ:** **יא** פ**הַנּוֹדֵר לָצוּם סְכוּם יָמִים רְצוּפִים** (מח) **וְאֵרַע בָּהֶם תַּעֲנִית חוֹבָה,** (כפ) (מט) **עוֹלִין לוֹ:** **יב** צ**כָּל הַשָּׁרוּי בְּתַעֲנִית, בֵּין שֶׁהָיָה מִתְעַנֶּה עַל צָרָתוֹ אוֹ עַל חֲלוֹמוֹ בֵּין שֶׁהָיָה מִתְעַנֶּה עִם הַצִּבּוּר עַל צָרָתָם, הֲרֵי זֶה לֹא יִנָּהֵג עִדּוּנִין בְּעַצְמוֹ וְלֹא יָקֵל רֹאשׁוֹ וְלֹא יִהְיֶה שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב,** (נ) **אֶלָּא** (כנ) **דּוֹאֵג וְאוֹנֵן כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר** (מיכה ג לט) **'מַה יִתְאוֹנֵן אָדָם חָי':**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּזֶה: **ט** (יט) **תַּחֲנוּן.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב (ס״ק יט) בְּשֵׁם הַט״ז (סק״ה). וְהַבְּאֵר יַעֲקֹב כָּתַב דְּגַם הַסַּנְדָּק וְהַמּוֹהֵל לֹא יְשַׁלֵּימוּ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן (צ״ח) [צ״ט] בְּכֹהֵן שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְאֹר וּבְיוֹם זֶה נִתַּן לוֹ בֵּן לִפְדּוֹת, מֻחָיָב לְהִשָּׁלִים לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם סִימָן תקס״ח (סק״י) בְּשֵׁם הַשֵּׁ״ךְ (יו״ד סי׳ שה ס״ק יב) בְּיוֹם תַּעֲנִית צִבּוּר נוֹהֲגִים לִפְדּוֹת בְּיוֹם כוּ׳, אִם כֵּן גַּם כָּאן צָרִיךְ לְהַשְׁלִים וְהַפִּדְיוֹן יִהְיֶה בְּיוֹם וְהִבְרִכָה עַל הַיַּיִן יְבָרֵךְ אַחֵר, וְלֹא דְּמֵי לְמִילָה בְּיוֹם הַתַּעֲנִית שֶׁמְּטַעֵם לְתִינוֹק, דְּהָתָם לֹא אִפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר, וְאִם רוֹצִים שֶׁהַכֹּהֵן יִהְיֶה עַל סְעֻדַּת מִצְוָה יַעֲשׂוּ הַפִּדְיוֹן סָמוּךְ לַמִּנְחָה וְהַכֹּהֵן יִשְׁלִים תַּעֲנִיתוֹ וְיָבֹא עַל הַסְּעֻדָּה בַּלַּיְלָה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּכְאֵלֶּה שֶׁאֵין יְאֹר צָיֵיט דּוֹמֶה לְתַעֲנִית צִבּוּר, וְכִמְבֹאָר (בבאר היטב) סָעִיף קָטָן י״ט דִּבְרֵית מִילָה דּוֹחֶה יְאֹר צָיֵיט. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תקנ״ט (באר היטב ס״ק טו) בְּשֵׁם מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (שם סק״ב) דִּבְפִדְיוֹן הַבֵּן הַכֹּהֵן וְהָאָב לֹא יְשַׁלִּימוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב שֶׁנִּדְחֶה, עַיֵּן שָׁם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בִּיְאֹר צָיֵיט. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּסִימָן תקנ״ט (ס״ק טו). וְעַיֵּן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (סק״ט) דְּמִבֹּאר דְּפִדְיוֹן הַבֵּן שֶׁהָיוּ זְמַנּוֹ סְעֻדַּת מִצְוָה הִיא, וּמַתִּיר שָׁם לֶאֱכֹל בְּתַעֲנִית בְּהַ״ב אוֹ בַּעֲשָׂרָה יְמֵי תְּשׁוּבָה, וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין יְאֹר צָיֵיט. וְלַעֲנִיּוּת דִּבְתִּי דְּאַף אִם נִדְחֶה זְמַן פִּדְיוֹן הַבֵּן רְשַׁאי לֶאֱכֹל הַכֹּהֵן, דִּלְגַבֵּי הַכֹּהֵן קָבִיעַ לֵיהּ מִקְרֵי, שְׁהֲרֵי אֵין בֵּידוֹ לִדְחוֹתוֹ לְיוֹם אַחֵר כֵּיוָן דְּלֹאו בְּדִידֵיהּ תְּלִיָא מִלְּתָא. וּבְאֵבֶל (הַכֹּהֵן) [הַבֵּן] צָרִיךְ עִיּוּן, שֶׁמָּה שֶׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּפָרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת דְּפִדְיוֹן הַבֵּן יֵשׁ לוֹמַר יְכוֹלִין לִדְחוֹתוֹ יוֹתֵר, צָרִיךְ עִיּוּן דְּשָׁהוּי מִצְוָה לֹא מְשַׁהֵינַן, וּמִיּוֹם שְׁלִשִׁים וְאֶחָד וְאֵילָךְ כָּל יוֹמָא זְמַנֵּיהּ הוּא כְּמוֹ בְּיוֹם שְׁלִשִׁים וְאֶחָד, וְאִדְּרַבָּה כֵּיוָן שֶׁעָבַר זְמַן צָרִיךְ זְרִיזוּת יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִתְרַשֵּׁל בַּדָּבָר, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקע״ג בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם (סק״א) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת דְּבַר מֹשֶׁה (סי׳ מא) דְּחָתָן אֵין מִתְעַנֶּה יְאֹר צָיֵיט בְּשַׁבָּתוֹת יְמֵי הַמַּשְׂתֶּה, עַיֵּן שָׁם, וְנִרְאֶה שֶׁאִם אֵרַע לוֹ שֶׁהָיָה סְעֻדַּת מִצְוָה בְּיוֹם הֵיאָר צָיֵיט וּפִיסּוּהוּ שֶׁלֹּא יִתְעַנֶּה וְיָבֹא עִמָּהֶם בְּסְעוּדָה וְלֹא רָצָה מֵחֲמַת הֵיאָר צָיֵיט וְלוּלֵי זֶה הָיָה נִמְנָה עִמָּהֶם, הֲרֵי קָבַע עָלָיו בְּנֶדֶר שֶׁאַף בְּסְעֻדַּת מִצְוָה לֹא יֹאכַל, וְאִי מִתְרַמֵּי לֵיהּ יוֹם יְאֹר צָיֵיט וְאֵרַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְעֻדַּת מִצְוָה כֵּיוָצֵא בָּהּ, אִסּוּר, וְצָרִיךְ הַתָּרָה, וְלָכֵן יֵשׁ לְזָהֵר כְּשֶׁיֵּשׁ סְעֻדַּת מִצְוָה בְּיוֹם יְאֹר צָיֵיט וְרוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ וּלְהִתְעַנּוֹת בְּיֵאֹר צָיֵיט זֶה, יֹאמַר שְׁעוֹשֶׂה כֵּן בְּלֵילָה קַבְּלָה בְּנֶדֶר, וְאָז בְּפֹשֵׁם אֲחֵר יִהְיֶה מֻתָּר בִּלֹא הַתָּרָה: **י** (כ) **בַּהֲלִיכָה.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב (סק״כ). וְעַיֵּן בְּרָכֵי יוֹסֵף (ס״ק יא) בְּשֵׁם פְּרִי הָאָרֶץ חֵלֶק ג׳ (סי׳ ו) כָּתַב

בְּאֵר הַיֵּטֵב

ט (יט) **תַּחֲנוּן.** וְהוּא הַדִּין אִם אֵרַע לוֹ בְּרִית מִילָה שֶׁל בְּנוֹ בְּיוֹם הַהוּא, דְּיוֹם טוֹב שָׁלוּ הוּא, דְּלֹא יִתְעַנֶּה, וְאִם רוֹצֶה לְהִתְעַנּוֹת אֵין צָרִיךְ לְהַשְׁלִים. ט״ז (סק״ה) עַיֵּן שָׁם. טוֹב לְהִתְעַנּוֹת יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ רַבּוֹ הַמְּבָקֵר, כִּי חַיָּב בְּכִבּוּדוֹ יוֹתֵר מֵאָבִיו. שָׁלָ״ה (מסכת תענית נר מצוה:) **י** (כ) **בַּהֲלִיכָה.** וְאִם נָדַר לְהוֹצִיא עֲשָׂרָה זְהוּבִים לַהֲלִיכָה זוֹ וְאַחַר כָּךְ הִשְׁכִּירוּהוּ לָלֶכֶת שָׁם, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. מַהֲרִי״ל (סי׳ קיח) מֻגָּן אַבְרָהָם (ס״ק כא): **יא** (כפ) **עוֹלִין.** כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק כב) מִי שֶׁרָגִיל לְהִתְעַנּוֹת עֲשָׂרָת יְמֵי תְּשׁוּבָה וְאֵרַע בָּהֶם יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו אוֹ אִמּוֹ בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם כִּפּוּר, אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת חֲמִשָּׁה יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִידֵי דַּהֲוָה אַצּוֹם גְּדַלְיָה וְיוֹם כִּפּוּר וְיוֹם שֶׁהָיָה לוֹ סְעֻדַּת מִצְוָה בְּיוֹם הַחֲתוּנָה שֶׁלּוֹ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, דְּלֹא מִיקְרֵי יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו אוֹ אִמּוֹ בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם כִּפּוּר, אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת חֲמִשָּׁה יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִידֵי דַּהֲוָה אַצּוֹם גְּדַלְיָה וְיוֹם כִּפּוּר אֲצוֹם שֶׁהָיָה לוֹ סְעֻדַּת מִצְוָה בְּיוֹם הַחֲתוּנָה שֶׁלּוֹ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה